

LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I ELS CONGRESSOS DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA

Mercè Piqueras

*Què sàpiga Sepharad que no podrem mai ser
si no som lliures.*

Salvador Espriu, *La pell de brau*

Introducció

La Societat Catalana de Biologia, com les altres societats de l'Institut d'Estudis Catalans, té uns objectius que ultrapassen el que el seu nom pot fer entendre. Per una banda, és una societat científica «de biologia» en el sentit més ampli d'aquest mot. Quan el 1912 es fundà, amb el nom de *Societat de Biologia de Barcelona*, a les universitats no hi havia encara estudis de biologia amb el nom que duen avui dia. Tanmateix, això no significa que no hi hagués «biòlegs», és a dir, persones versades en biologia. En aquella nova societat científica hi tenien cabuda tots els estudiosos i investigadors de les ciències de la vida. Els metges —«biòlegs» especialitzats en l'espècie humana— constituïen el col·lectiu professional més nombrós de la Societat en aquells primers temps. Cal recordar, però, que entre els socis més destacats de la primera època, n'hi havia que no eren metges, com ara Ramon Turró, destacat immunòleg i fisiòleg, que fou director del Laboratori Microbiològic Municipal de Barcelona.

Els estatuts de la Societat Catalana de Biologia indiquen que la seva finalitat és «promoure i difondre les activitats relacionades amb les ciències de la vida, així com llur projecció social». També indiquen que «desenvolupa la seva activitat en les terres de llengua i cultura catalanes». El català és, doncs, la llengua pròpia de la Societat. Des dels primers temps, la Societat ha participat en activitats on ciència, cultura i llengua tenien un paper predominant. Una d'aquestes activitats, en la qual segueix participant, és l'organització dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Del 22 al 24 de juny de 1913 tingué lloc a la Facultat de Medicina de Barcelona un congrés força singular, que havia estat convocat per l'Acadèmia i Laboratori

de Ciències Mèdiques de Barcelona —actualment, Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears—: era el Primer Congrés dels Metges de Llengua Catalana —en el seu anagrama figura com a «Primera Reunió de Metges de Llengua Catalana». D'acord amb el seu nom, la gran majoria dels seus assistents eren metges, tot i que també hi havia algun veterinari i algun farmacèutic. A diferència d'altres reunions d'aquesta mena, però, no era una trobada de professionals d'una mateixa especialitat. El Congrés constà d'una ponència sobre «Vàlua semiològica de l'examen de la sang», d'unes comunicacions recomanades sobre febre tifoide, complicacions sèptiques dels traumatismes, i de comunicacions lliures. (Vegeu, a la taula, els temes tractats en les ponències dels diferents Congressos.) Aquell primer Congrés sorgí de la proposta que Manuel Salvat i Espasa (1876-1969), Enric Ribas i Ribas (1870-1935) i Domènec Martí i Julià (1860-1917) feren a l'Acadèmia i Laboratori. Tanmateix, la idea d'organitzar una reunió d'aquesta mena s'havia anat gestant des de 1903, any en què tingué lloc a Barcelona el Primer Congrés Universitari Català, que aplegà més de 1.200 persones; tres anys més tard, el 1906, es feren el Primer Congrés d'Higiene de Catalunya i el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. En aquest darrer, que aplegà uns 3.000 congressistes, Antoni Bartomeus, en representació de l'Acadèmia i Laboratori, llegí una comunicació amb el títol «Necessitat de reconstruir el llenguatge mèdich-biològich català» —la normalització del català arribaria més tard. Aquests dues reunions tingueren una gran transcendència en l'àmbit científic i contribuïren decisivament a reforçar el renaixement lingüístic i literari de les terres de parla catalana. L'any següent —1907— es funda l'Institut d'Estudis Catalans i l'any 1912 neix la seva primera societat filial, la nostra Societat, aleshores anomenada *Societat de Biologia de Barcelona*.

Després del Primer Congrés es fundà una Associació General de Metges de Llengua Catalana, a la qual es va encomanar l'organització dels futurs Congressos. Tot i que fins el 1933, la paraula *biòlegs* no era present en el nom dels Congressos, la nostra Societat ha fet sempre costat a la iniciativa de l'Acadèmia i, bé com a societat que els convoca oficialment, o mitjançant la participació dels seus socis i membres del Consell Directiu, hi ha estat representada.

Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana celebraran el seu centenari poc després que ho faci la Societat Catalana de Biologia. Tant l'un com l'altra han passat èpoques esplendoroses i d'altres en què —com digué Oriol Casassas en la inauguració del Setzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Barcelona, 2000)— tingueren «el vent de proa». Els Congressos van ser emmudits en dues ocasions: entre 1923 i 1930, com a conseqüència de la dictadura del general Primo de Rivera; i entre 1936 i 1976, per motiu de la Guerra Civil i de la dictadura del general Franco. Avui dia, els Congressos —com la Societat Catalana de Biologia— demostren una gran vitalitat. Amb l'edició de 1976 —el Congrés de la represa— iniciaren una tercera etapa que esperem que no s'aturi, tot i que de vegades el vent sembla que encara continuï bufant de proa.

Un canvi en la seva organització tingué lloc després del Quinzè Congrés (Lleida, 1996). Un dels acords de la seva Assemblea fou que es constituís una fundació que seria l'entitat encarregada en el futur de convocar aquestes trobades. Les entitats

Any, lloc de celebració, president i ponències dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Any	Lloc	President	Ponències
1913	Barcelona	Miquel A. Fargas i Roca	Vàlua semiològica de l'examen de la sang
1917	Barcelona	Joan Freixas i Freixas	Regime alimentici. Tractament del cranc. Endocrinologia. Anestèsies locals.
1919	Tarragona	Josep M. Roca i Heras	Fisiopatologia del simpàtic abdominal. Tractament de les septicèmies.
1921	Girona	Josep Pascula i Prats	Estasi intestinal crònica. Estat actual, diagnòstic i terapèutic de la parasífilis.
1923	Lleida	Josep Tarruella i Albareda	Litiasi biliar. Hemorràgies cerebrals. Tractament de les fractures complicades. Organització hospitalària a Catalunya.
1930	Barcelona	August Pi i Sunyer	Fisiopatologia i semiòtica renal. Tractament de les peritonitis. Mortalitat fetal i infantil a Catalunya. Fisiopatologia i exploratòria funcional del fetge.
1932	Ciutat de Mallorca	Enric Ribas i Ribas, Joaquim Trias i Pujol	Climatologia. Hipertensió arterial. Tisiologia. Cirurgia de la tuberculosi.
1934	Barcelona	Hermenegild Puig i Sais	Estat de xoc. Aspectes epidemiològics de les infeccions més freqüents en els Països Catalans.
1936	Perpinyà	Joan Puig-Sureda	Reumatisme. Hidatidosi. Diagnòstic precoç dels tumors cerebrals.
1976	Perpinyà	Josep Alsina i Bofill	Dinàmica de la infecció. Funció social de la medicina.
1980	Reus	Josep Laporte i Salas	Biologia del càncer. Ecologia i salut.
1984	Benicàssim-Castelló	Emili Balaguer i Perigüell	El procés d'emmalaltir.
1988	Andorra	Oriol Casassas i Simó	Manipulació de la matèria viva. Immunodeficiències.
1992	Ciutat de Mallorca	Francesc Bujosa i Homar	Alimentació i salut. Comunicació mèdica als Països Catalans.
1996	Lleida	Ricard Guerrero i Moreno	Genètica, medi ambient i salut. Formació: un repte de futur que està present ara.
2000	Barcelona	Màrius Foz i Sala	Reproducció humana. Càncer.

que convoquen els Congressos decidiren unànimement que la fundació portés el nom d'Alsina i Bofill, com a homenatge a qui féu possible la represa dels Congressos. Alsina i Bofill contribuí també a la represa de les activitats de la Societat Catalana de Biologia, que presidí del 1963 al 1966. Fou també president de l'Institut d'Estudis Catalans i de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, simultàniament, de 1974 a 1978. La Fundació Alsina i Bofill, que ha reprès la tasca de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana, respon a la necessitat de comptar amb una entitat permanent, adaptada a les necessitats de la societat actual, per a l'organització dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana i d'altres activitats que s'indiquen en els seus objectius. La nostra societat manté un estret lligam amb la Fundació, atès que hi té un representant en el Patronat. A més, el president de la Fundació, Ricard Guerrero, que ha col·laborat activament en l'organització de tots els Congressos des de la represa de 1976 i presidí el Quinzè (Lleida, 1996), ha estat també president de la Societat Catalana de Biologia (1989-1995).

El futur dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Han passat gairebé noranta anys des que tingués lloc el Primer Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Els Congressos han canviat el seu nom, com també han canviat les entitats que els convoquen. Tanmateix, el seu esperit no ha variat. Continua essent una iniciativa científica d'alt contingut cívic establerta amb criteris d'unitat lingüística, que reuneix periòdicament professionals i estudiants de totes les ciències de la vida i de la salut i d'altres que hi estan relacionades. El proper Congrés —el Dissetè— tindrà lloc a la ciutat de València. Era un deute que els Congressos tenien amb aquesta ciutat, on s'hauria hagut de fer el Desè el 1938 si les circumstàncies ara ja històriques no ho haguessin impedit. Un cop més, la Societat Catalana de Biologia participarà en l'organització de la trobada i encoratjarà el seus socis per tal que s'animin a assistir-hi i a aportar-hi les seves contribucions.